

Borås Tidning

Lördagsbilaga

Borås 1937. A.-B. Borås Tidnings tr.

"Fiskarens bastion" i Budapest.

Med skandinaviska fosterföräldrar på besök hos f. d. krigsbarn

I WIEN och BUDAPEST

EN BORÅSDAM BERÄTTAR

Färdeltagarna på rådhustrappan i Wien.

För att bereda de skandinaver, som haft österrikiska krigsbarn, tillfälle att sammanträffa med sina forna skyddslingar och förnya vänskapsbanden som en gång knötos, hade österrikisk-svenska föreningen i Wien anordnat en sällskapsresa till Österrike, i vilken alla som så önskade kunde deltaga.

Resan startade i Trälleborg den 16 maj, och antalet deltagare var 185, varav 140 svenskar, 35 norrmän och 10 danskar, ett relativt litet antal jämfört med de många krigsbarn som voro i Skandinavien.

På färjan stiftade resenärerna bekantskap med varandra och stämningen var den allra bästa, trots att vädret var ostadigt. Då vi voro mitt för Rügen blevo vi överraskade av ett häftigt åskväder med skyfallslignan-

Bodenbach. Nu går färden utmed Elbes västra strand och det panorama som utbreder sig framför är enastående vackert. Långt under oss flyter Elbe majestätiskt och på strandslutningarna finnas vin- och humleodlingar. Ibland skymta vi även stora parker med fruktträd i blom. Ett myllrande folkliv råder överallt. På bergslutningarna var det massor av folk som idkade camping-liv och på floden sågo vi massor av kanoter och lustigt utsmäckade båtar, fullsatta med glada människor. Så småningom anlände vi till Prag och därefter fortsattes resan via Brünn till den österrikiska gränstationen Lundenburg. Här lästes alla dörrar på tåget och passagerarna måste intaga sina platser. Under hela resan hade jag fotograferat, och

våldigande. Sverige är drömlandet för våra fosterbarn, av vilka många nu voro gifta och hade sina barn med sig. Vägen ut till bussarna var kantad med folk, många barn, alla fint klädda. Överallt vinkades, polisen gjorde honnör och vinkade om vart annat. I öppna bussar åkte vi genom staden till hotellet. Chauffören i vår buss, en "jätte", reste sig upp och sade på god svenska "god afton mitt herrskap". En ung man i tyrolerhatt; som varit krigsbarn i Sverige, hälsade oss på utmärkt svenska välkomna till Wien. Han beskrev de olika platser vi foro förbi, och talade om att han nästa dag skulle vara ciceron på rundresan genom Wien. Hela vägen måste vi vinka till människorna på gatan och när vi kommo fram till vårt hotell, Palace, var det fullt med folk på balkonger och i fönstren. Stora svenska, norska och danska flaggor hängde ned från hotellet, och allt verkade mycket festligt.

Det kändes skönt att efter den långa resan vara framme, och maten, serverad i hotellets trevliga matsal, smakade härligt. Mitt rum är stort och trevligt på 4:de våningen. På gården är uteservering, och här står jag nu och ser ned på dem, som sitta i den starka belysningen med en himmel som tak, de se så små ut från höjden.

Det var skönt att nu få sova ut. Nästa dag kl. 10 foro vi i åtta bussar ut för att se på Wien. Vår ciceron beskrev det viktigaste vi foro förbi. St. Stefanskirken var underbart vacker. Där var just då konfirmation och utanför kyrkan stodo många bilar och vagnar klädda med blomstergirlander i vitt och skärt. Universitetet, en ståtlig byggnad, som rymmer 2,000 personer, kungl. hovbiblioteket, nu kallat Nationalmuseet, Belvedere, det gamla kejsarliga slottet, nu ett tavelmuseum foro vi förbi. En plats har döpts till Sverigeplatsen, och där låg en biograf som hette "Sverige". En bro, som förut hetat Ferdinandbron, heter nu Sverigebron. Dessa namn ha tillkommit som tack för den hjälp wienarna fick av Sverige när de hade det som svårast. Vi sågo även Mozart-, Strauss-, Goethe- och Schillermonumentet. Det gamla kejsarliga slottet Hofburg åkte vi igenom. Det hade fyra borggårdar och en överbyggd med 60 meter hög kupol. Slottet verkade förfallet, men måste under sin glanstid ha varit synnerligen ståtligt. Det består av en massa olika byggnader, tillkomna under olika århundraden från 1200-talet och framåt. Delar av detsamma

användas nu till museum och bibliotek.

Bussarna körde därefter till det ståtliga rådhuset, där stadens borgmästare skulle ta emot oss. Vi körde in på rådhusets stora gård och stego ur bussarna. Byggnaden är uppförd 1872-83. Vi stego upp för trappuppgången till lilla festsalen 2 tr. upp. Trapporna voro av vit marmor med mjuka, härliga mattor hela vägen upp. Höga marmorelare på ömse sidor om trappan. När vi samlats inträdde borgmästaren och höll ett vackert, hjärtevarmt hälsningstal samt bad oss alla vara välkomna till Wien. Bland annat yttrade han att de svenska färgerna finnas även i Österrike, det blå var blåklinten och det gula sädesfältet. En längre tid hade det varit mulet och grått i Wien, men i dag när ni svenskar ha kommit hit har molnriddan dragits från, himlen är blå och solen skiner, även de representerande de svenska färgerna, så att ni i dag skulle få se staden Wien från dess vackraste sida. En svensk svarade på flytande tyska och så utbringade vi ett rungande fyrfaldigt svenskt leve för staden Wien och dess borgmästare. Därefter fotografering med borgmästaren i mitten.

Sedan fick vi gå till stora festsalen, som låg i en annan del av rådhuset. Denna sal var enastående vackert utsmydd och var över 100 meter lång. Allra sist besågo vi rådhus-salen. Den hade inga fönster, men i taket hängde en jättekrone 10 meter hög och 4 meter i diameter samt försedd med elektriska lampor av tillsammans 1600 normalljus. Hela rådhus-salen var utförd i ek med utskärningar.

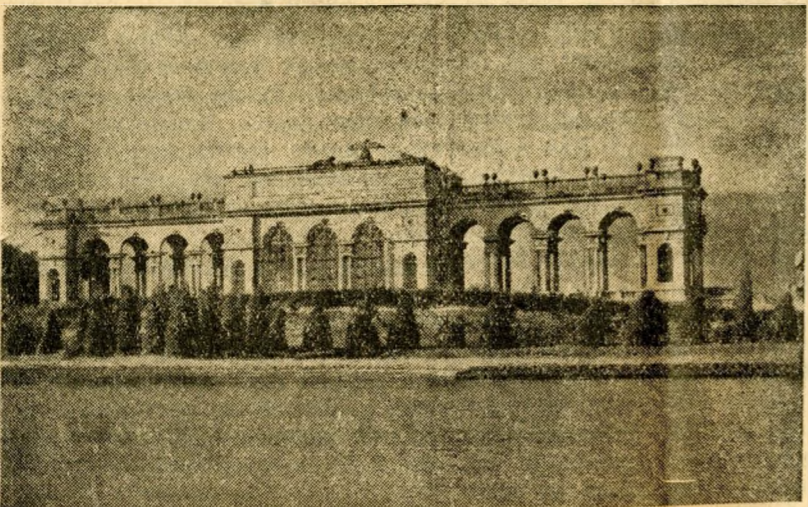
I rådhuskällaren intogo vi sedan lunch med medlemmar i Wiens skandinaviska klubb som värdar. Vår värd, som varit krigsbarn hos en affärsman i Vargön, hade även varit i Lysekil på sommaren. Han talade bra svenska och uttryckte upprepade gånger sin glädje över att nu få träffa svenskar igen.

Efter lunchen samlades vi åter vid bussarna och foro till Wiens största varuhus, Gerngross. Damerna voro inbjudna dit på te och för att bese varuhuset. Där fick vi höra wienermusik och två av wieneroperans främsta sjöngare sjöngo för oss.

Aterseende-festen på kvällen var storartad, men på samma gång vemodig, vid tanken på att vi snart måste skiljas igen. Den hölls på Münchener Hof, ett av de större hotellen, med stor och mycket vacker festal dekorerad med flaggor, blom-

mor och granrisgirlander. Den började kl. 8 och Wiens vice borgmästare, Lahr, hälsade oss välkomna och tackade skandinaverna, särskilt oss svenskar för vad vi gjort för Österrikes barn. Vi voro ett lyckligt folk, sade han, och de barn som varit hos oss glömmet det aldrig. Ett krigsbarn, numera lärare i språk, tackade på formfulländad svenska å de krigsbarns vägnar, som fått vara i Sverige. Han yttrade många gripande och vackra ord. Många krigsbarn, som ej hade sina fosterföräldrar med på resan, voro även där. Jag hade glädjen att få vara tillsammans med modern och brodern till mitt krigsbarn, en flicka. Hon var nu i England och modern hade ej vågat skriva till henne att jag skulle komma. Modern är änka och de ha haft det synnerligen

gingo igenom 45 salar och rum, en del praktfulla som en saga. Där var millionrummet, som fått sitt namn emedan det kostat en million. Det var helt utfört av rosenträ med inläggningar av guld. Kejsar Frans Josef's dödsrum var enkelt inrett och alla möbler stodo kvar orörda. Parken var mycket vacker och välkött, den är tre kvadratkilometer stor, och användes nu som folkpark. Så ställdes färden till restaurant Kahlenberg, dit vi av Wiens borgmästare Schmitz och hans fru på kort voro inbjudna till en "Wiener Jause". Denna restaurant ligger alldeles utanför staden på en höjd, 450 meter över Donaus vatten. Vägen dit upp slingrade sig i sicksack genom gamla stadsdelar upp för höjderna. Här bedrevs överallt vinodling i stor skala och ut-

Wien: slottet Schönbrunn.

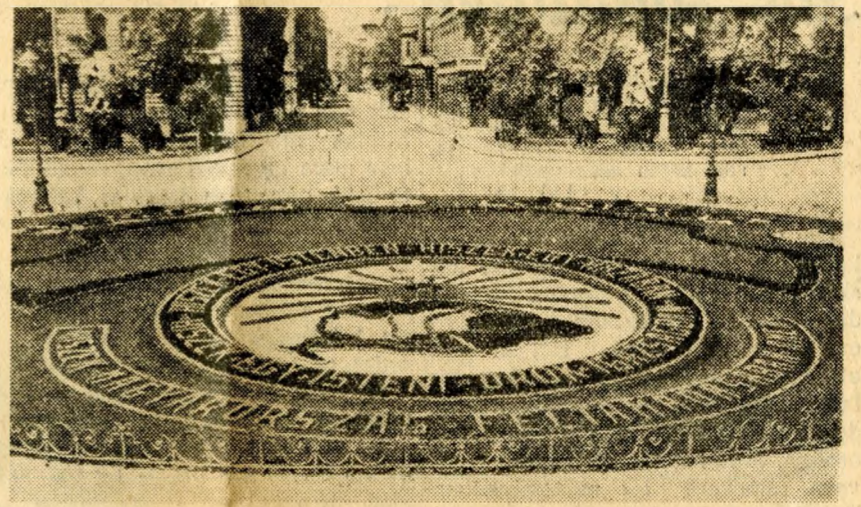
de regn, vilket sedan följde oss nästan ända till Berlin. Optimismen var emellertid stor och alla hoppades vi att regnet skulle upphöra innan vi kommo till Berlin. Så blev även fallet och då tåget ångade in på Stettiner Bahnhof, var det uppehållsväder, och solen visade sig emellanåt mellan de söndertröskade skyarna.

I Berlin delades resenärerna upp på fyra hotell. Själv bodde jag på Nordischer Hof, ett gammaldags hotell med troféer från förra århundradet, såsom rustningar, fanor etc.

Påföljande dag voro vi tidigt uppe, ty vi hade en lång dagsresa framför oss. Dagens mål var nämligen Wien. Klockan 6 intogo vi frukost på hotellet och sedan bar det i väg till stationen. Vädret var nu det bästa tänkbara med fullkomligt molnfri himmel. Under resan genom Tyskland fäste jag mig särskilt vid de oerhörda massor av får som vi sågo överallt på alla ångar. Ett mycket synligt exempel på Tysklands strävanden att göra sig oberoende av främmande material. Växtligheten var mycket längre kommen än hemma, och rågen stod redan i ax. Vi lämna Tyskland och inresa i Tjeckoslovakien via gränstationen

även här tog jag genom kupéfönstret några fotografier. Detta hade emellertid stor och alla hoppades vi att regnet skulle upphöra innan vi kommo till Berlin. Så blev även fallet och då tåget ångade in på Stettiner Bahnhof, var det uppehållsväder, och solen visade sig emellanåt mellan de söndertröskade skyarna. I Berlin delades resenärerna upp på fyra hotell. Själv bodde jag på Nordischer Hof, ett gammaldags hotell med troféer från förra århundradet, såsom rustningar, fanor etc. Påföljande dag voro vi tidigt uppe, ty vi hade en lång dagsresa framför oss. Dagens mål var nämligen Wien. Klockan 6 intogo vi frukost på hotellet och sedan bar det i väg till stationen. Vädret var nu det bästa tänkbara med fullkomligt molnfri himmel. Under resan genom Tyskland fäste jag mig särskilt vid de oerhörda massor av får som vi sågo överallt på alla ångar. Ett mycket synligt exempel på Tysklands strävanden att göra sig oberoende av främmande material. Växtligheten var mycket längre kommen än hemma, och rågen stod redan i ax. Vi lämna Tyskland och inresa i Tjeckoslovakien via gränstationen

Så närmade vi oss Wien, vår resas mål. I god tid voro vi färdiga, och då vi foro över Donau voro så många som möjligt vid fönsterplatserna. På långt håll hörde vi hurraropen vid själva stationen. Där var oerhört mycket folk, mycket blommor, många glädjetårar. Aterseendet var över-

Den planterade inskriptionen på Frihetsplatsen i Budapest

svårt. De kände till Sverige mycket bra och ansågo vårt land som ideallandet, städerna lagom stora, vårt hårda knäckebröd en delikatess o. s. v. Vid samma bord som vi satt en ung man, 26 år gammal, med sina fosterföräldrar. Han tillfrågades av fostermodern om han hade någon fästmo och hur hon såg ut. Han svarade att han hade fästmo och att hon "var liten som tant, hade bruna ögon som tant och även svart hår". När han sade detta såg han strålade på fostermodern. Hon var hans ideal.

Medlemmarna i Skandinaviska klubben dansade folkdanser i svenska nationaldräkter. De dansade utmärkt och en dalpolska slog särskilt an. Att man verkligen skall behöva resa utomlands för att få se våra vackra folkdanser, tänkte jag för mig själv. Barn av danska föräldrar dansade även folkdanser. Krigsbarnen sjöngo för oss på svenska och en stor kör, medlemmar i föreningen Svea i Wien, sjöng vackra folkvisor. Programmet var omväxlande och vid tiden togo vi avsked av varandra.

Klockan 12 nästa dag foro vi på en rundresa i Wien, först till det kejsarliga sommarslottet Schönbrunn. Vi

med vägen låg fullt med hus, som hade hängt ut en granruska över dörren. Detta angav att där serverades färskt vin som kallades "Grinzing". På Kahlenberg mottogos vi av borgmästaren och hans fru, och där närvaro också flera medlemmar ur diplomatiska kåren. Vi bjödos på utmärkt kaffe med dopp och rökverk. Stämningen var god, borgmästaren talade många vackra ord och det var tack i all oändlighet. Sist herrade vi för värdfolket.

Från restauranten hade vi en hänförande utsikt över staden Wien, som låg mer än 400 meter under våra fötter, som ett panorama med gröna kullar runt om. Tiden var emellertid knapp, emedan de flesta av oss skulle gå på operan som började redan kl. 7 och vägen dit ner var lång. Där gavs den kvällen Webers opera Oberon, och biljetter hade beställts för oss innan vi reste från Sverige. Salongen var fullsatt och applåderna ljödo efter varje akt. Vi avslutade dagen på en liten boulevard-restaurant, som hette "Prinz Eugen" och där vi drucko ett gott och billigt vin till tonerna av en musikorkester.

Nästa dag skulle färden ställas till

(Forts. å nästa sid.)

För Borås Tidning av Blenda Koch

En färd till ÖSTERRIKE och UNGERN

på och efter en promenad hamnade vi på ett kafé med det kontinentala namnet "Ostende". Just när vi kommo in i lokalen spelade en zigenargossorkester sin eldande musik, och den minsta av zigenarpojarna var en liten söt svarthårig pojke, som knappast kunde vara mera än 12 år, och som stod främst på musikestraden och hanterade sin fiol som en fullständig virtuos.

Det var för övrigt radioutsändning till Amerika den kvällen från lokalen. Vi njöto en längre tid av den underbara musiken vid ett rykande glas mocka. När vi slutligen kommo hem till hotellet kl. halv 1 kändes det skönt att få komma i säng efter en något ansträngande dag.

Nästa morgon foro vi i bussar på en rundtur i Budapest. Wienarna kalla denna stad Donaudrottningen. Den gamla staden heter Buda och den nya Pest. De ligga på var sin sida av Donau och sammanbindes med fem vackra broar. En av dem heter Elisabetsbron, och den är särskilt vackert byggd med valvbågar som äro 300 meter långa. Första avstigningen gjordes vid St. Gellért-baden, en kolossal byggnad med stor simbassäng inomhus, i vilken naturligt kolsyrat varmt vatten porlade upp. Ute i trädgården fanns det en jättebassäng med konstgjorda vågor. En del av oss badade, och det var mycket roligt både för dem som badade och för dem som sågo på. Någon vidare svalka blev det emellertid ej, ty det var 31° i luften och 28° i vattnet. Här var oerhört mycket folk, många svartbrända av solen. På en terrass var anordnad servering, där de badande kunde intaga förfriskningar. Det hela var mycket luxuöst. Den stora hallen var inredd i indisk stil. Badet låg på den gamla sidan, och vi fortsatte vidare för att bese denna del av Budapest. Färden ställdes nu till kungl. slottet, som ligger på en höjd även utmed Donau. Det består av flera byggnader, delvis sammanhängande och delvis fristående. De ha tillkommit under olika tidsperioder och ha därför olika arkitektonisk stil. Ståtliga och vackra lågo byggnaderna på höjden och utsikten från slottets fönster över staden måste ha varit hänförande. Vi fingo ej tillfälle att bese slottsbyggnaderna invändigt, emedan italienska kungaparet denna dag bodde i palatset som riksföreståndare Hörthys gäster. På en av de gårdar där den äldsta slottsbyggnaden låg fanns en stor bronsfågel på ett högt klippblock. Sagan förtäljer att när de första magyarerna i forna tider kommo intågande från Asien och intogo landet en fågel följt dem från Asien, flygande högt över deras huvuden, samt att den slagit sig ner just på denna plats. Detta togo magyarerna som ett tecken på att här skulle deras stad ligga.

Vi fortsatte sedan till Kröningskyrkan, som är en mycket gammal byggnad och den äldsta kyrkan i Buda. Den är utförd i gotisk stil. Vissa delar av den inre utsmyckningen voro emellertid utförda i orientalsk stil, vilket förklaras därigenom att under de 150 år, som turkarna på sin tid voro herrar i staden, de använde denna kyrka som moské. I ett av koren sågo vi i en djup fönsternisch en stor och enastående vacker madonnabild. Legenderna förtäljer, att innan turkarna intogo staden hade de fromma magyarerna byggt upp en mur för att dölja denna fönsternisch, för att de otrogna muselmännen icke skulle kunna upptäcka och vanhelga Madonnan. Detta gjorde de ej heller under de 150 år som de innehade staden. Då magyarerna åter belägrade staden för att återerövra den befunno sig en dag en samling lysande och högt uppsatta muselmän just i detta kor. Plötsligt rasade då muren över turkarna, så att de flesta dödades. Detta togs som ett så dåligt omen, att turkarna omedelbart utrymde staden.

Framför Kröningskyrkan, mot Donau, ligger en ståtlig byggnad, benämnd Fiskarens bastion. Det var ursprungligen ett befästningsverk.

Vi foro nu över till den andra delen av staden, Pest, och kommo in på den vackra och ståtliga Andrassy-avenyen. I början av denna gyorke vi ett uppehåll vid St. Stefanskyrkan. Denna är en monumental arkitektonisk skapelse i italiensk renässansstil, och dess make finns inte i hela världen. Kyrkans grundplan har formen

av ett grekiskt kors, och altare äro uppförda vid alla korsgångarnas ändväggar. I mitten höjer kupolen som invändigt är 96 meter hög sitt mäktiga varv. Hela inredningen är utförd i marmor och porfyr. Vid ett av altarna fanns en altartavla föreställande Kristus på korset. Den var utförd av en av de förnämsta konstnärer Budapest någonsin haft och det egendomliga med bilden är, att när man står mitt framför den verkar den plan, såsom målningar brukar göra, men sedd något från sidan framträder Kristusbilden som vore den en fristående skulptur på korset.

Vi fortsatte sedan Andrassy-avenyen fram och vid dess slut ligger det stora segermonumentet i en halvcirkelformad arkad. Framför segermonumentet har efter världskriget placerats den ökande soldatens grav. Där var just nu nedlagd italienska konungaparets jättestora krans. Så besåg vi ett annat större bad med svavelhaltiga källor och foro slutligen till den s. k. frihetsplatsen, i vars mitt var utförd en jättestor rund bild av landet Ungern samt runt därom en inskription, som i översättning lyder:

Jag tror på en Gud,

Jag tror på ett fädernesland,

Jag tror på den eviga gudomliga sanningen,

Jag tror på Ungerns återuppståndelse. Amen.

Allt detta var utfört med levande växter i olika färger, på den gröna gräsmattan. Man såg där i mitten Ungerns nuvarande storlek i ljus färgton. Texten på meningen, som omsluter kartan, är utförd i ljust mot mörk botten och utsäger varje ungersares dagliga bön, att de åter måtte erhålla de förlorade delarne av sitt land.

Runt om frihetsplatsen voro uppställda fyra skulpturverk, föreställande Ungerns kamp mot fienderna. De voro gjutna i cement, men när Ungern återfått vad det förlorat, skola de slås sönder och ersättas med samma skulpturverk i marmor. Mitt emot den hortikulturiska skapelsen står på ett enkelt fundament en jättestor flaggstång, med Ungerns flagga vajande på halv stång. Denna har hängt så allt sedan Versaillesfreden och kommer icke att hissas i topp förrän Ungern återfått vad det förlorat. I flera av de byar vi förut passerat fanns också flaggor på halv stång.

Sedan gick färden åter tillbaka till hotellet för lunch, därefter fm. till fritt förfogande för inköp och sluttligen till den nattliga färd genom Budapest. Vi åkte i bussar genom nya och gamla staden upp till "Borgen", ett fästningsverk från äldsta tider, som ligger på ett berg ett par hundra meter över Donau. Hela Borgen var fasadbelyst, utsikten över staden Budapest var hänförande, där den strålade i den tända belysningen. Den vackraste av broarna, Elisabetsbron, var även helt upplyst med hundratusentals lampor, som placerats så, att de följde brons konturer. Donau flöt under våra fötter, på sina ställen mörk, på andra åter glittrande av belysningen. Från Borgen foro vi över till Pest och passerade då över Elisabetsbron. Denna vackra bro prydes av fyra stora lejon utförda i brons. De ha öppna munnar, men inga tungor. Konstnären hade glömt denna detalj. När han blev uppmärksamgjord på detta, hoppade han från bron ned i Donau och omkom.

Färden ställdes så till parlamentsbyggnaden, och på cafeterrassen där fingo vi läska oss med ett par glas härligt vitt ungerskt vin. Terrassen var byggd i form av en arkad med höga pelare och låg mot Donau. Vi hade en hänförande utsikt mot Buda, och särskilt strålade den gamla "Borgen", som vi nyss besökt, i ett magiskt sken. Ett musikkapell spelade hela tiden vi sutto där. Efter en halvtimme bar det åter iväg, nu till ett café vid en av de stora boulevarderna och där intogo vi en kopp härligt varmt kaffe samt fingo höra på en underbar musik. Därefter åter iväg genom Pests strålände gator, där folket vimlade i tiotusental i den varma majnatten, och slutligen körde vi upp till ett av stadens nöjesetablissemang, som hette Le Jardin d'atelier, vilket betyder ateljé-trädgården, där plats var reserverad för oss. Överallt runt väggarna voro loger, egendomliga i form och oregelbundet placerade ända upp mot taket. Mitt på salens ena långsida var musikestraden och mitt över denna prunkade i ljusskrift en inskription "L'école d'amour (kärlekens skola)". Mitt framför estraden var dansgolvet placerat och när vi kommo in trädde dansen av många utav publiken till tonerna av en hetsande jazzmusik. När vi slagit oss ned, spelade musiken som en artighet mot oss svenskar Du gamla, du fria, vilken vi stående sjöngo orden till. Vi fingo champaigne i salen drickes, huvudbelysningen i salen släcktes och endast några få olikfärgade lampor upplyste lokalen med sitt trolska sken. En konferencier trädde fram på dansgolvet, som nu var utrymt, och ett par